

Een Duitse fantasie

PHILIPPE CLAUDEL BIJ DE BEZIGE BIJ

Grijze zielen

Zonder mij

Het kleine meisje van meneer Linb

Rivier van vergetelheid

De wereld zonder kinderen

Het verslag van Brodeck

Kleine fabriek van droom en werkelijkheid

Tot ziens, meneer Friant

Alles waar ik spijt van heb

Het Onderzoek

Geuren

Kleine mechanieken

De boom in het land van de Toraja

Archipel van de hond

Onmenselijk

Philippe Claudel
Een Duitse fantasie

Vertaald door Manik Sarkar

2021

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Copyright © 2020 Éditions Stock
Copyright Nederlandse vertaling © 2021 Manik Sarkar
Oorspronkelijke titel *Fantaisie allemande*
Oorspronkelijke uitgever Éditions Stock, Parijs
Omslagontwerp bij Barbara
Omslagillustratie Lucille Clerc
Foto auteur Jean-Luc Bertinit
Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam
Druk Wilco, Amersfoort
Bindwerk Abbringh, Groningen
ISBN 978 94 031 2251 9
NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voorbij de Rijn

Hangen drama en melancholie

Krijgen de gewone zaken van het leven

Een schijnsel van schemering.

Wat de reiziger, naargelang zijn humeur

Ofwel charmeert

Ofwel beangstigt.

Pierre Mac Orlan

Duitslands adem ruikt naar zwavel.

Thomas Bernhard

Ein Mann

Niet de kou wekte hem, maar een onduidelijk gevoel dat hem nog lang bijbleef toen de slaap beetje bij beetje uitrafelde. Zijn jas was zwaar geworden en drukte als een loden dwangbuis op de kleding eronder en op zijn borst. Het duurde even voordat hij begreep dat die zwaarte werd veroorzaakt doordat de grove wol zich had volgezogen met water, zodat het gewicht van de jas was verdubbeld en hij zich een gevangene, haast een drenkeling voelde. Hij kroop op de tast uit de droom waaraan hij zich had overgegeven – eerder een gevoel van lichte warmte dan een droom, om precies te zijn. Hij begon te rillen. Hij was doorweekt. Zijn ogen openden zich voor de duisternis. Zijn hart sloeg op hol. Ook door zijn wond was hij gewekt. Die beet hem en was weer gaan druppelen.

Hij lag nu al twee dagen en nachten onder deze

den. Een oude boom, waarvan de lage takken versmolten met de grond en hier en daar vervlochten waren met de wortels, die qua vorm aan spataderen deden denken. Hij had er een paar opzij moeten duwen om zich een weg naar binnen te banen en zich tegen de raspige stam te kunnen drukken. Op die plaats zat er een grote kuil in de grond, waarvan de bodem was bedekt met droge naalden die een soepel matras vormden, waarop hij languit was gaan liggen. De naalden waren lauwwarm. Ze verspreidden een geur van hars en schors. En van herfst. Een geur die langzaam uitdoofde.

Hij had bedacht dat hem niets kon overkomen zolang hij hier zou blijven. Dat had hem zijn honger doen vergeten. In een van zijn zakken zaten nog drie aardappelen. Die had hij een paar dagen eerder gevonden toen hij een akker afzocht met zijn vingers, op handen en voeten, als een dier; hij had ze voor later bewaard.

Onder de den was hij voor het eerst in lange tijd niet meer op zijn hoede geweest. Zodra hij erin was geslaagd onder de takken te kruipen, had hij begrepen dat hij hier onmogelijk zou kunnen worden ontdekt. Zelfs voor iemand die op twee meter afstand langsliep, was hij niet te zien. Hij was diep in slaap gevallen.

Het bos sidderde onder de regenbui. De takken van de den hielden de waterdruppels een tijdlang tegen, maar uiteindelijk drongen ze erdoorheen en rolden ze naar hem toe, baanden ze zich een weg door zijn jas, door de twee wollen vesten eronder, het hemd, en ten slotte zijn onderhemd en onderbroek. Hij trok de kraag van de jas zo ver mogelijk omhoog over zijn nek, maar dat had alleen tot gevolg dat hij nog natter werd doordat de waterstroompjes langs de huid van zijn nek werden geleid.

Hij trok zijn knieën op tot zijn buik en hield zijn ogen open. Alles om hem heen was donker. De regen en de nacht hadden het bos uitgewist, en de novemberkou die aan zijn gezicht likte leek nog ijziger dan eerst. Het bed van naalden was modderig geworden. Om hem heen steeg een greppelgeur op. Hij rilde tot het eerste ochtendlicht, en toen de dag eindelijk verscheen, was het een kreupele, ellendige dag.

Hij kroop uit de kuil. Met moeite stond hij op, zette een paar onzekere stappen. Het was alsof hij opnieuw moest leren lopen. Een melkachtig licht weekte de bomen een voor een los uit de duisternis. Door de nevel kreeg hij bij vlagen de indruk dat ze op hem afkwamen, als reusachtige beelden, rijdend op hun sokkel. In de lucht krabden de kraaien aan de buiken van de wolken. Hij probeerde de panden van zijn jas

uit te wringen, maar zijn vingers waren te verkleumd, ze waren krachteloos. Hij verliet de den zoals je een vriend verlaat die je opeens koud laat, die niets meer voor je kan doen. Het regende niet meer. Zijn tanden klapperden.

Hij deed zijn best om stevig door te lopen, in de hoop dat het hem zou opwarmen. De jas sloeg tegen zijn benen en het water baande zich een weg naar zijn laarzen, die hij al dagen niet had uitgetrokken uit angst dat ze gestolen zouden worden. Terwijl hij op zijn vlucht niemand had gezien. Hij had een week eerder alleen een colonne voertuigen door een dal vol varens zien rijden toen hij een paar honderd meter verderop rust hield onder een rots. Hij kon niet zeggen tot welk leger ze behoorden – het Russische, waarschijnlijk. De stilte keerde terug, en uiteindelijk was de benzinegeur die hem bereikte verwaaid.

Het grootste deel van de tijd sliep hij in het bos, in greppels, verlaten schuren, tegen stenen muurtjes. Aan de rand van wat ooit steden waren geweest, waarvan niets herkenbaars over was. Vanuit de verte leken de woonblokken op rotte kiezen. In de vergevorderde cariës stegen de trappenhuizen op naar het niets. Alles rookte.

Het platteland was ook uitgestorven maar bood een minder afschuwelijke aanblik. Hij zou niet kun-

nen zeggen waarom. Terwijl alle dorpen waar hij doorheen trok toch ook verwoest waren, en ontdaan van alle sporen van menselijk leven. De wegen die hem leidden waren gebombardeerd, systematisch kapotgemaakt, gereduceerd tot vreemdsoortige rivieren die door weer een nieuwe rampspoed waren getroffen: de ijsblokken waren vervangen door duizenden brokken asfalt. Daartussen lagen her en der vervormde karkassen begraven: een autobus, een vrachtwagen, een legervoertuig, auto's met de inzittenden er nog in, gereduceerd tot opgezwollen, onherkenbare kadavers.

De mantel had hij in een van die dorpen gevonden. Hij was een huis binnengegaan dat door een bom als met een hakmes in tweeën was gekliefd. Hij had de kasten, de laden van de omgegooide meubelen doorzocht. Er was niets meer. Hij kwam na talloze andere zwervers: soldaten, vagebonden, deserteurs. Maar onder een vuile matras die hij zonder al te veel hoop had omgedraaid, vond hij de mantel. De mouwen waren opgevouwen alsof hij nog maar net uit de doos was gehaald. Een ouderwetse zwarte mantel die te groot voor hem was. Hij had hem meteen aange trokken; hij ontdeed zich ter plekke van de gevoerde soldatenjas, waarvan hij de biezen en insignes allang had afgetrokken. Zoals hij ook zijn papieren had ver-

nietigd: zijn legerboekje, het plaatje waarin zijn nummer stond gegraveerd, alles wat met zijn vorige leven te maken had. Met een mes had hij zelfs de tatoeage van zijn bloedgroep, aan de binnenkant van zijn arm, vlak onder zijn oksel, weggehaald. Dat was de wond die niet wilde genezen. Een constante herinnering aan zijn recente verleden.

Het lopen, uur na uur, dag na dag, stelde hem in staat de tijd en de honger te vergeten. Hij was niets anders meer dan twee benen die over de grond bewogen, een lichaam in beweging met daarop een brandend, vuil hoofd waarin een paar angstige herinneringen rondfladderden als in een kooi.

Hij liep door het bos en probeerde een rechte lijn aan te houden, meer vanuit de illusie dat hij zo niet zou verdwalen dan om echt een bepaalde kant op te gaan. Hij bedacht dat hij op die manier uiteindelijk de rand van dit eindeloze hoge bos zou moeten bereiken. Hij vond geen enkel ander pad dan de wildsporen. De beuken maakten plaats voor sparren. Toen volgde kreupelbos met veel braamstruiken, toen weer sparren, luguber, dicht op elkaar geplant.

De dag bleef dof en laag, en in de lucht waren altijd kraaien; hij zag ze af en toe, in zwarte zwermen, drijvend op de wind als aswolken. Tijdens het lopen probeerde hij de uren bij te houden, en daarmee de

kilometers. Hij moest nu al ver weg zijn van de plaats die hij was ontvlucht. Hij had waarschijnlijk drie of vier weken door deze streek van heuvels, valleien en bossen gelopen.

Toen hij dacht dat de helft van de dag was verstreken, hield hij halt bij een open plek. Tussen het mos borrelde water op. Hij dronk langdurig. Daarna bekeek hij zichzelf in de waterspiegel. Hij zag een mager gezicht, haar dat was gegroeid als bij een duivel, slecht getekende gelaatstreken zonder leeftijd. Een mond waaruit modder kwam. Verder niets. Hij ging zitten op een steen en at de helft van een aardappel.

Het rauwe vruchtvlees smaakte naar meel, het was zoet en korrelig. Hij vermaalde het en hield de brij lang in zijn mond. Nooit had hij zoiets treurigs geproefd en nooit had hij met zoveel plezier gegeten. Een lijdelijk plezier dat hij zo lang mogelijk liet duren, dat zijn gedachten in beslag nam en hem zijn toestand deed vergeten. Hij bleef nog een tijd zo zitten, op de steen bij de bron die zijn onverschillige melodie murmelde, met de smaak van aardappelbrij in zijn mond.

De herinnering schoot hem te binnen aan de gevangenen die in staat waren elkaar te doden als je ze de resten van een maaltijd of de schillen uit de kampkeuken toewierp. Daar moest Viktor altijd hard om

lachen. Hij liep naar ze toe met de teil, riep ze bij zich alsof het kippen of varkens waren en wierp de inhoud door het hekwerk naar ze toe. Er ontstond een enorm tumult, geluidloos, maar gewelddadiger dan een hondengevecht. Er bleven er altijd één of twee op de tegels liggen. Soms paste Viktor het programma aan: dan riep hij ze bij zich, wachtte tot ze zich tegen het hek verdrongen en gooide de resten dan aan zijn eigen voeten, wel binnen het bereik van hun blikken maar niet van hun handen, die het hekwerk te lijf gingen. Dan moest Viktor nog harder lachen. Zelf keek hij alleen toe. Hij had er geen gedachten bij. Hij lachte wat om Viktor een plezier te doen.

Hij rilde. Schraapte zijn keel, spuugde. Hij stond plotseling op en begon weer te lopen. Zijn kleren waren nog steeds niet droog. Hij was gewend geraakt aan hun doorweekte zwaarte.

Na ongeveer een uur meende hij ver weg in het bos iets wits te zien. Hij vertraagde. Eerst dacht hij dat het een luchtspiegeling was, veroorzaakt door zijn vermoeidheid. Hij liep verder naar de witheid, leunde op de stok die hij eerder had opgeraapt en die hem het uiterlijk gaf van een herder zonder kudde. Her en der smolt het dek van verrotte bladeren onder zijn voeten.

Het witte voorbij de open plek was een grote vlak-